

Leven als christen – achterover leunen of verzet tegen onrecht?

Rutger Bregman is opgegroeid in een christelijk gezin, met een predikant als vader. Maar dat woord ‘genade’ – Gods vergeving, onvoorwaardelijk, zonder die eerst te verdienen –, daar kan hij niks mee. Lekker makkelijk, leef maar raak en alles komt goed. Zoiets zou volgens hem het effect zijn. Nu staat bij Bregman als boeiende jonge denker zijn ontwikkeling niet stil. Met *De meeste mensen deugen* uit 2019 schreef hij een bestseller. Recent liet hij daar in *De Correspondent* een opvallende essay op volgen: ‘[Nee, je bent niet goed zoals je bent](#)’. Want hij zag dat mensen het deug-boek “gebruikten als een soort aflat, om lekker achterover te leunen: ‘we’ deugen toch wel” ([interview](#), *Nederlands Dagblad* 28 sept.’22). Hé, dat deug-boek werkt net als die genade, die hij niet vertrouwt. Het effect van achterover leunen, dát stoort hem.

De vraag is natuurlijk: klopt dat, leven als christen wil zeggen ‘lekker achterover leunen’? Anderen hebben bij christenen een tegenovergestelde allergie. Niet bij Jezus zelf, die is “onvoorwaardelijke liefde”, liet ene Petra Smolders onlangs [weten](#). Maar minder positief klonk ze daarna over christenen: die “zitten vast in het voorwaardelijke”, in “voorwaardelijke liefde. Ofwel: transacties. U geeft mij dit, ik geef u dat.”

Huh? Mogelijk is zij veel van dat soort christenen tegen gekomen. Bij wie het erop lijkt dat ze van alles *moeten* of *niet mogen*. Maar werkt Jezus’ onvoorwaardelijke *genade* dan wel *dóór*? Of heeft het geen effect omdat er in kerken alleen maar over *gepraat* wordt? Of over *gezongen* (zoals U2 doet in [Grace](#))? Of werkt die genade-praat zelfs *averechts*? Het leidt tot voor-wat-hoort-wat-gedrag (aldus Smolders) of achterover leunen (aldus Bregman). Dat hebben ze blijkbaar gezien of vermoeden ze. Wel sneu voor Jezus. Miljarden volgers dankzij Zijn onvoorwaardelijke liefde, of dankzij gepraat daarover. Dat kruis en zo. Maar in de praktijk van al die levens heeft Hij dan toch weinig bereikt... Of zouden er toch positieve voorbeelden opvallen als je je daar niet bij voorbaat voor afsluit?

Bregman zelf blijft zich in elk geval verder verdiepen hoe hij dat ‘achterover leunen’ kan doorbreken. Zo ontdekte hij dat een aantal ‘quakers’, een protestants soort christenen, “vooropliep in de strijd tegen de slavernij” (zie hetzelfde [interview](#)). En hij schreef [Wat maakt een verzetsheld?](#) (2021). In het verzet zitten naast communisten opvallend veel gereformeerden rond hoofdpersoon Arnold Douwes. Het hebben van een stevige overtuiging kan blijkbaar helpen om strijdvaardig te worden.

Wat die quakers en gereformeerde christenen betreft: midden in hun levensovertuiging en leven speelt Jezus’ liefde een rol, en genade bij falen. En dat zit blijkbaar gedreven verzet tegen onrecht niet in de weg. Integendeel, lijkt het.

Rutger Bregman kent vast ook de theoloog Bonhoeffer (1906 – 9 april 1945). Die zat in het ‘[Valkyrie-complot](#)’ rond de aanslag op Hitler van juli 1944. Ook Bonhoeffer baalde van kerkmensen die zich wel erg gemakkelijk beriepen op Gods genade en vergeving. ‘Goedkope genade’ noemde hij dat. Maar wie als christen serieus ervaart dankzij Jezus’ onvoorwaardelijke liefde, beseft: die heeft Jézus nogal wat gekost, en het kan ook wie Hem wil volgen nogal wat kosten. ‘Kostbare genade’ noemde Bonhoeffer dat. Opleven is ongeveer het tegenovergestelde van stil gaan zitten, lijkt me.

Dit is geen voor-wat-hoort-wat. Het punt is: durf je te fietsen op een dure, gekregen fiets? Ja, in het verkeer kun je dan aangereken worden. Maar blijf je thuis zitten? Bonhoeffer zette zijn leven wél in.

Rob Nijhoff, 19 oktober 2022; reacties: predikant@duiven-velp.nl